

Quintessence philolog
ЛУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у
Љубљани, К. НИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у
Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив.
у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф.
Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА,
проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА,
проф. Унив. у Београду.

КЊИГА V.

БЕОГРАД 1925—1926.

ПРИЛОЗИ.

1. Српскохрватска ријеч таслак.

У Лици се сваки час може чути ријеч *шаслак* (ген. плур. *шаслака*), а значи комад отесана дрвета, које треба само издупсти и удјељати, да буде жлица. Тако исто отесан, али још неудјељан комад дрвета за весла зове се *шаслак*. У пренесеном смислу узима се ријеч *шаслак* или још обичније *augment. шаслачина* за човјека груба и неуглађена. — Од војника из околице Чачка у Србији дознао сам, да је *шаслак* (и *шаслак*) отесано дрво за држалицу од сјекире, за „кашику“ или за какову сличну ствар. Један војник из Ужица у Србији саопћио ми је, да се у његову крају рече *шаслак* онда, кад се дрво „истеше и учетвори“ за какову ограду или плот. — Вук у Рјечнику (г. 1852) забиљежио је уз *шаслак* „das unbearbeitete Stück Holz (um daraus Schäfte, Wagenachsen u. s. w. zu machen), der Block, codex, lignum“.

Из свега се тога разабера, да је ријеч *шаслак* добро позната по разним крајевима народа нашега (има је и Шулек уз њемачки *Block*) и да се њоме означаје отесан комад дрвета. А кад се сад уважи та главна ознака, онда је сасвим логично држати, да је *шаслак* прозван тако по тесању и да је оправдано доводити ту ријеч у свезу с ријечима, као што су: *шесати* (: литав. *tasziti* „тесати“), *шесла*, старовисокоњемачки *dehsala* „сјекира“ и т. д. А што се тиче вокалне алтернације *шес- : шас-* (*e : a* = индоевроп. *o*), споменут ћу само српскохрв. *шешу*, *fluere* : *шрџ-шак* *masc.* „ријетко решето што се жито протаче на њега“ (Вук), у Лици *шрџ-шак* *masc.* и *шрџ-шак* *fem.* не само таково решето, већ и оно што се протакањем добије. Овамо иде и *tantum plurale Такалице*, како се зове цеста кроз Велебит од Брушана према Оштаријама, прозвана тако по свој прилици зато, што се не уздиже нагло, већ се полагано успиње, дакле тече мирно попут какове воде; испор. литавски *takas* „ногоступ, стаза“, гдје је коренито *a* = индоевроп. *o*. Више таквих ријечи у разним словенским језицима има на пр. *Mikkola, Urslav. Grammatik* I. 99 и даље, *van Blankenstein, Untersuchungen zu den langen Vokalen in der ō-Reihe (passim)* и т. д.

Својом вокализацијом *шаслак* стоји најближе староирској ријечи *tal* „брадва“ (управо „оруђе којим се теше“), којој се за праоблик

узима **tōkslo-*, **tōkþlo-*, о чем види више у Boisacq-a, Dictionnaire etymologique de la langue grecque sub *τέκτων*.

Мисао, да именицу *шаслак* треба доводити у свезу с глаголом *шесашу*, ја сам укратко рекао већ год. 1914 у „Dodatku Semaz. Studijama“ стр. 8 у биљешци, гдје сам уједно споменуо, да је суфикс *-lak* доста риједак. Осим тамо наведене ријечи *мушлак*, неспретан, глуп човек (у Лици) оvdје ћу још навести личку ријеч *сшалак* (= **stā-lak*) ген. *сшала* „столац у којем се дјеца уче стати“, у Вука *сшалац* (-лац), *der Gängelwagen, machina qua stare et incedere discunt parvuli*. Да је та ријеч творена од коријена **st(h)a-*, *stare* као и свесловенски глагол *sta-ti*, доста је само споменути; испореди исту творбу од истога коријена дорски *ста-ла* (атички *στή-λη*) „ступ“: дорски *ιστά-μι* (атички *ιστή-μι*) „постављам“. Оvdје је потребно напоменути, да се *ста́ла* (*στήλη*) обично изводи од **σταλνα* (Brugmann, Thumb и други) обзиром на лезбиско и тесалско *στάλλα* (које Boisacq оп. cit. 908 изводи од **sthlna*). Али *στάλλα* и *στάλα* (*στήλη*) не мора бити идентично, како мисли и Hirt, Handbuch der griech. Laut- und Formenlehre² 241. Далеко је вјеројатније, да дуг коренит вокал у *στάλα* није постао накнадним дуљењем (*Ersatzdehnung*), већ је такав од искона као у глаголу *ιστάμι* и у српскохрв. *сшалак*, *сшалац*. Исконску дуљину у *ста́ла* узима у најновије доба (г. 1922) и R. Loewe, Germanische Sprachwissenschaft I.³ 49.

Против мојега схваћања ријечи *шаслак* устао је недавно Стј. Ившић, који у *Nast. Vjesniku* XXXIII. 236—237 (г. 1925) учи, да је то турска ријеч, и то зато, јер је тако забиљежено у 3. издању Вукова Рјечника. Али кад се зна, да је *шаслак* не само у Лици, већ по изричитом тврђењу војника и у Србији само отесан комад дрвета, онда је јасно, да је то домаћа ријеч, која се добро подударала са староирским *tal* „брадва“.

Загреб, 16. IX. 1925.

Буро Шкарић.

2. Славјанскія етимологіи.

I. Южнослав. *korina* „шелковая ткань, покрывало“.

Въ 1923 г. P. Skok, помѣстилъ на страницахъ пражской „*Slavia*“ (I 488) интересную статью „Des rapports linguistiques slavo-roumains“, въ которой со свойственной ему пронизатель-